

Oddělení fyzikálních praktik při Kabinetu výuky obecné fyziky MFF UK

Praktikum1...

Úloha č. 14

Název: Povrchové napětí vody - Studium teplotní závislosti *OK*

Pracoval: Jiří Kratochvíl

stud.sk.: 15

dne: 26.3.2010

Odevzdal dne: 31/3 bez zápisu a měření

- 04-2010

- došel zápis a měření. *OK*

Pracovní úkol:

- 1) změřit povrchové napětí vody při teplotách od 295K do 345K
- 2) aproximovat tuto závislost kvadratickou funkcí a vynést ji do grafu

	možný počet bodů	udělený počet bodů
Práce při měření	0 - 5	5
Teoretická část	0 - 1	0
Výsledky měření	0 - 8	6
Diskuse výsledků	0 - 4	3
Závěr	0 - 1	1
Seznam použité literatury	0 - 1	1
Celkem	max. 20	16

Posuzoval: *Kula*

dne: 8/4/2010

Teorie:

Metoda bublin: Při vytlačování vzduchu do kapaliny působí proti vytlačování hydrostatický tlak a povrchové napětí kapaliny. Tento kapilární přetlak popisuje rovnice (1) Při vzniku bubliny vytlačováním kapilárou o poloměru r nabývá tento přetlak nejvyšší hodnoty, když bublina má poloměr shodný s poloměrem kapiláry. Když se bublina zvětší více začne tento tlak klesat, bublina se začne samovolně rozpínat a vypluje na hladinu. Bubliny se začnou tvořit pokud podtlak vytvořený aspirátorem bude větší než kapilární přetlak. Hydrostatický tlak jsem zanedbal, neboť kapilára byla ponořena těsně pod hladinu. Z rovnosti vztahů (1) (2) jsem získal rovnici (3).

$$(1) \Delta p_{\sigma} = \frac{2\sigma}{r} \quad (2) \Delta p_m = \frac{h\rho g}{\sin \alpha} \quad (3) \sigma = \frac{h\rho g r}{2\sin \alpha}$$

Povrchové napětí kapaliny se změří dle vztahu 3, kde je dosazováno za h -výška vody v manometru. ρ -hustota vody při okolní teplotě, r -poloměr kapiláry, g -gravitační zrychlení, σ -výsledné povrchové napětí kapaliny. $\sin \alpha$ -sklon manometrické trubice. Manometr byl ve sklonu 30° .

Handwritten note: σ - výška

Pomůcky: manometr, aspirátor, kapilára o známém poloměru, teploměr, baňka s vývodem se zátkou s dírami na kapiláru a teploměr, kádinka, magnetická míchačka, ohřivač.

Aparatura: Na magnetické míchačce-ohřivači byla postavena kádinka s vodou, která ohřívala baňku s měřenou destilovanou vodou. Do baňky byl vložen teploměr s kapilárou, kapilára byla spojena s okolním prostředím a vedla těsně pod hladinu destilované vody, abychom mohli zanedbat hydrostatický tlak při měření napětí. Baňka byla spojena s aspirátorem, a manometrem. Na aspirátoru byla svorka pro regulaci průtoku.

Postup měření: Nejprve jsem upravil svorku pro optimální průtok vody z aspirátoru, zapnul jsem magnetickou míchačku a ohřivač, poté jsem sledoval hladinu vody v manometru. Hladina v manometru oscillovala, měřil jsem horní hranici, pokaždé když klesla hladina o 1 dílek odečetl jsem hodnotu z teploměru. Tento postup jsem opakoval v určeném rozmezí teplot.

Statistické zpracování: Odchytky jsem započítal 2, 1.odchytku poloměru kapiláry, která měla největší význam a 2. odchytku měření tlaku. Odchytky jsem sečetl dle vztahu

$$s = \sqrt{\sum_i \left(\frac{\partial f}{\partial x_i}\right)^2 (\sigma_i)^2}, \text{ kde } f \text{ je rovna vztahu (3). Pro fitování naměřených hodnot jsem použil}$$

program gnuplot, kde jsem zahrnul odchytky povrchového napětí.

Výsledky měření

Tabulka č.1: t-teplota, h-výška v manometru, σ -povrchové napětí kapaliny, s-odchylka

Tabulka č.2: tabelované hodnoty, t-teplota σ -povrchové napětí vody

Tabulka č.3: r-poloměr kapiláry, ρ -hustota vody při 25,4°C, g gravitační zrychlení

Tabulka č.4: h-přesnost manometru, t-přesnost teploměru

Tabulka č.5: T-teplota v laboratoři, p-tlak v laboratoři

1. Naměřené hodnoty

t[°C]	h[mm]	σ [N/m]	s
293,15	108,5	0,0730	0,0027
298,15	108	0,0726	0,0027
305,15	107,5	0,0723	0,0027
307,15	107	0,0720	0,0027
310,15	106,5	0,0716	0,0027
312,15	106	0,0713	0,0027
314,65	105,5	0,0710	0,0027
315,65	105	0,0706	0,0027
317,15	104,5	0,0703	0,0026
319,15	104	0,0699	0,0026
320,65	103,5	0,0696	0,0026
321,65	103	0,0693	0,0026
322,15	102,5	0,0689	0,0026
324,28	102	0,0686	0,0026
325,9	101,5	0,0683	0,0026
326,65	101	0,0679	0,0026
327,4	100,5	0,0676	0,0025
328,15	100	0,0673	0,0025
328,9	99,5	0,0669	0,0025
331,15	99	0,0666	0,0025
331,98	98,5	0,0662	0,0025
334,4	98	0,0659	0,0025
337,15	97,5	0,0656	0,0025
338,9	97	0,0652	0,0025
339,65	96,5	0,0649	0,0025
340,4	96	0,0646	0,0024
341,15	95,5	0,0642	0,0024
343,15	95	0,0639	0,0024
345,15	94,5	0,0636	0,0024

2. tabelované hodnoty

t[°C]	σ [N/m]*10 ³
273,15	75,6
278,15	74,9
283,15	74,2
288,15	73,5
293,15	72,75
303,15	71,2
313,15	69,6
323,15	67,9
333,15	66,2

3. konstanty

const	hodnota	s
r[mm]	0,28	0,01
ρ [kg/m ³]	997,2	
g	9,81	

4. odchylky

odchylky	
h[mm]	0,5
t[°C]	0,5

5. laboratorní podmínky

lab.p.	hodnota
t[°C]	25,4
p[HPa]	988,4

*Prostředky detekce cifer i také cos a převodník
měření relativizuj! měřte se jít u všech
bodů odchyly!*

Výstup dat z gnuplotu:

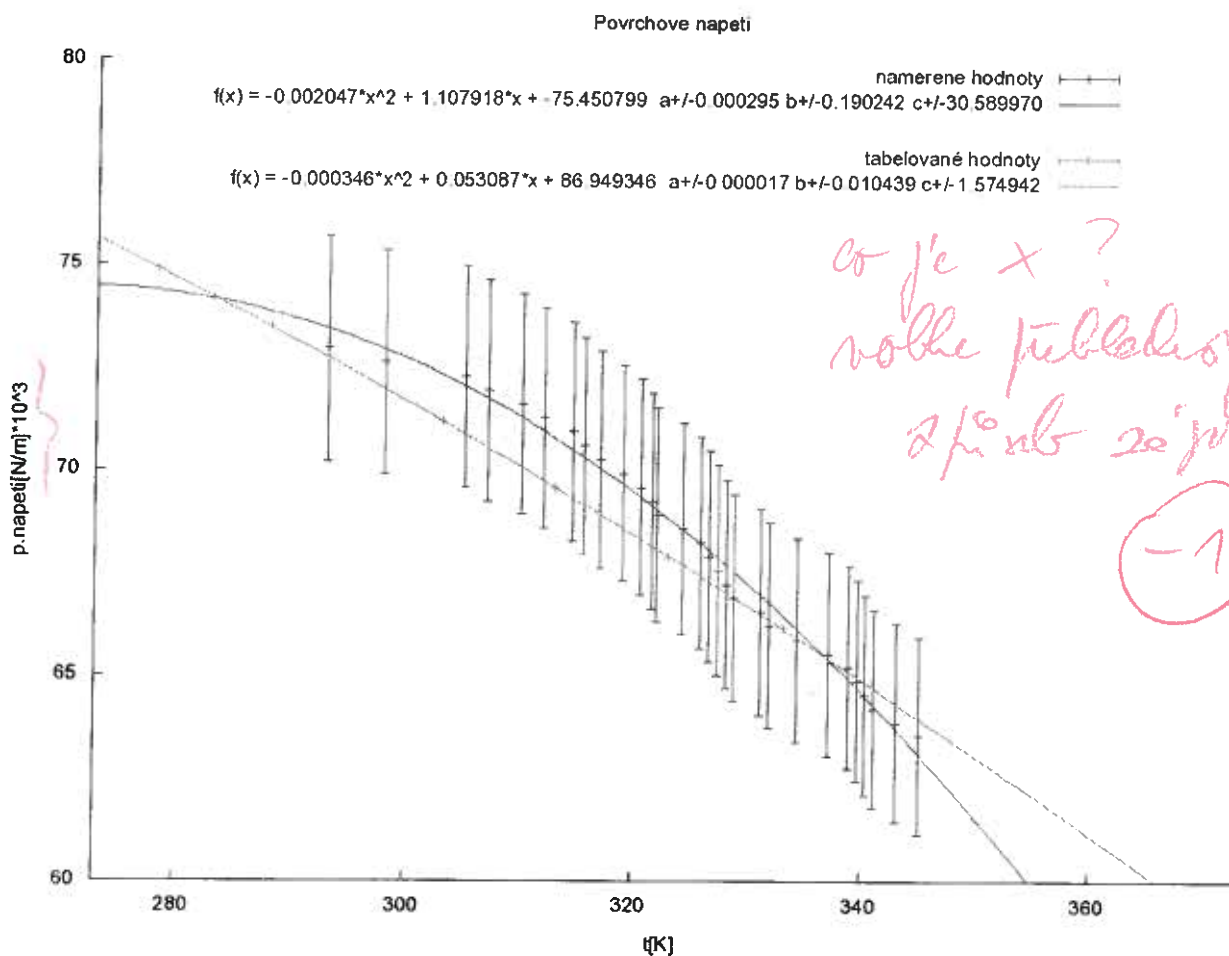
a = -0.00204667 +/- 0.0002954 (14.43%)
 b = 1.10792 +/- 0.1902 (17.17%)
 c = -75.4508 +/- 30.59 (40.54%)

*H jednotky
 (-1)*

Závislost povrchového napětí vody na teplotě mi vyšla:

$$\frac{\sigma}{N \cdot m^{-3}} = (-0.00204 \pm 0.00029) T^2 [K] + (1.11 \pm 0.19) T [K] + (-75 \pm 31)$$

Graf (1)

↑
 voda by byt abs. křivka T

Diskuse:

Hlavní část práce!

(-1)

Mnou změřené povrchové napětí vody se v rámci odchylek shoduje s tabelovanými hodnotami. Po aproximaci kvadratickou funkcí se prokázala kvadratická závislost, na rozdíl od aproximace tabelovaných hodnot. Toto je nejspíše způsobeno různou metodou měření. Faktory ovlivňující toto měření mohou být následující: 1. Teplotní roztažnost kapiláry. 2. teplotní roztažnost vody v manometru, kde jsem ji zanedbával. 3. Nepřesně vybroušená kapilára.

Pro zlepšení přesnosti pokusu bych 1. navrhl lépe změřil průměr kapiláry, neboť chyba je zbytečně velká. 2. Měřil bych v manometru teplotu vody 3. Započítal bych teplotní roztažnost kapiláry. 4. Lépe bych vybrousil konec kapiláry, který se mi nezdál dostatečně hladký, toto způsobovalo odchylky tlaku při vytvoření bubliny.

Závěr:

Změřil jsem povrchové napětí vody v rozmezí od 293,15K do 345,15K, hodnoty vyšly v rozmezí od $(73,0 \pm 2,7) \cdot 10^{-3} \text{ N} \cdot \text{m}^{-1}$ do $(63,6 \pm 2,4) \cdot 10^{-3} \text{ N} \cdot \text{m}^{-1}$, všechny hodnoty v tabulce (1).

Aproximoval jsem tuto závislost kvadratickou funkcí viz graf (1), která vyšla

$$\frac{\sigma}{\text{N} \cdot \text{m}^{-3}} = (-0.00204 \pm 0.00029) T^2 [K] + (1.11 \pm 0.19) T [K] + (-75 \pm 31)$$

Použitá literatura:

1. Studijní materiál ze stránek praktik matematicko-fyzikální fakulty <http://physics.mff.cuni.cz/vyuka/zfp/>
2. Matematické, fyzikální a chemické tabulky a vzorce J. Mikulčák a kol. 2003
3. Základy fyzikálních měření I, Brož, J. a kol., SPN, Praha 1983

108,5 | ~~108,5~~ 20

mm	°C
108	108,5 25
107,5	32
107	34
106,5	37
106	39
105,5	41,5
105	42,5
104,5	43,5 44
104	45
103,5	47,5
103	48,5
102,5	49
102	50 51 51,5 52
101,5	52,5 53
101	53,5
100,5	54 54,5
100	55
99,5	55,5 56
99	57 58 59
98,5	57 58 58,5 60
98	60,5 61 61,5 62
97,5	63 63,5 64 64,5 65
97	65,5 66 67
96,5	66,5
96	67/67,5

95,5	68
95	68 69 69,5 70 71
94,5	69 72
94	72

0
1420 25,4°C
997,200

~~996,787~~
~~996,058~~

25,4°C

VLOHA
32,5%

988.4 / 7 Pa

Hauwert z PRUBEK $\cdot 10^3 \cdot \frac{N}{mm}$

0	75,6
5	74,9
10	74,2
20	73,5
25	72,75
30	71,2
40	69,6
50	67,9
80	66,2

$$\frac{2\sigma}{N_0} =$$

$$N_0 = \left(\frac{0,55}{2} \pm \frac{0,02}{2} \right) \text{ mm}$$